บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผลศึกษาการพัฒนาปุ๋ยนาโนซิลิคอนจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อเป็นสารเสริมการเติบโตของมันสำปะหลัง ในพื้นที่เขตเกษตรกรรมมันสำปะหลัง ตำบลห้วยบง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

การประชุมกลุ่มของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

จัดเวทีประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการทำวิจัย เพื่อให้ชุมชนเป้าหมายทราบในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยบง อำเภอด่านขุดทด จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจำนวนประชาชนที่เข้าร่วม จำนวน 83 คน (ภาพที่ 4.1 และ 4.2)

ภาพที่ 4.1 การลงทะเบียนของชุมชนตำบล ห้วยบงเพื่อประชาคมร่วมกัน

ภาพที่ 4.2 บรรยากาศการลงทะเบียนของชุมชนในตำบลห้วยบง

การสำรวจวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรและชุมชนแบบเจาะลึก

ผลการสำรวจวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลห้วยบง รวมพื้นที่ 124 ไร่ จากทั้งสิ้น 125,605 ไร่ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรและชุมชนแบบเจาะลึก (ภาพที่ 4.3) พบว่า โดยส่วนใหญ่ในพื้นที่สำรวจจะมีเหง้ามันสำปะหลัง ซังข้าวโพด ฟางข้าว และตอข้าวโพดเป็นส่วนใหญ่ ดังตารางที่ 4.1

ภาพที่ 4.3 การลงพื้นที่เพื่อสอบถามชุมชนในพื้นที่

ตารางที่ 4.1 พื้นที่สำรวจและชนิดของวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่

ลำดับ	พื้นที่	ชนิดของวัสดุเหลือใช้
1	บ้านห้วยบง	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว, ตอข้าวโพด
2	บ้านหนองกราดน้อย	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว,ตอข้าวโพด
3	บ้านป่ารังงาม	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว, ตอข้าวโพด
4	บ้านศิลาร่วมสามัคคี	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว,ตอข้าวโพด
5	บ้านน้อยพัฒนา	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว
6	บ้านซับพลู	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว
7	บ้านซับยาง	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว,ตอข้าวโพด
8	บ้านหนองใหญ่	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว
9	บ้านหินเพิง	เหง้ามันสำปะหลัง, ซังข้าวโพด , ฟางข้าว, ตอข้าวโพด

การคัดเลือกวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาเป็นปุ๋ยนาโนซิลิคอน

ผลคัดเลือกวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีความเหมาะสมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่จะนำมาพัฒนาเป็นปุ๋ยซิลิคอนร่วมกับเกษตรกรและชุมชน จัดลำดับปริมาณชนิดของวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่โดยเทคนิค pair-wise ranking พบว่าเหง้ามันสำปะหลังมีปริมาณสูงสุดจำนวน 823 กิโลกรัม รองลงมาคือ ซังข้าวโพด จำนวน 634 กิโลกรัม และสุดท้าย คือ ฟางข้าว จำนวน 287 กิโลกรัม ดังตารางที่ 4.2 ดังนั้นเหง้ามันสำปะหลัง ซังข้าวโพด และฟางข้าวจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาเป็นปุ๋ยนาโนซิลิคอนต่อไป

ตารางที่ 4.2 ลำดับของวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ตำบลห้วยบง

ลำดับ	ชนิดของวัสดุเหลือใช้	จำนวน (กิโลกรัม)
1	เหง้ามันสำปะหลัง	823
2	ซังข้าวโพด	634
3	ฟางข้าว	287

การแยกซิลิกาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้จากการจัดลำดับความสำคัญของชุมชน ได้แก่ เหง้ามันสำปะหลัง ซังข้าวโพด และฟางข้าว มาล้างทำความสะอาดดิน สิ่งเจือปน และทำการลดขนาดให้มีความยาวไม่เกิน 15 เซนติเมตร แล้วตากให้แห้ง (ภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.4 การเตรียมวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อนำมาสกัดซิลิคอน

นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ผ่านการเตรียมแล้ว ไปอบในตู้อบ โดยใช้อุณหภูมิ 105 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง แล้วนำมาชั่งน้ำหนัก (ภาพที่ 4.5) ก่อนนำไปเผาที่อุณหภูมิ 600 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง ทำการชั่งน้ำหนักอีกครั้งหลังจากการเผา(ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.5 วัตถุดิบที่ผ่านการอบที่อุณหภูมิ 105 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง นำไปชั่งน้ำหนักก่อนเผาที่อุณหภูมิ 600 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง

ภาพที่ 4.6 วัตถุดิบที่ผ่านการเผาที่อุณหภูมิ 600 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง

หลังจากการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ที่อุณหภูมิ 600 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง พบว่า ลักษณะเถ้าของวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทั้ง 3 ชนิด มีสีขาวเทา (ภาพที่ 4.7) จากการชั่งน้ำหนักเถ้า พบว่า % น้ำหนักเถ้าที่ได้จากการเผาฟางข้าวมีปริมาณมากที่สุด ได้แก่ 18.07

ส่วน % น้ำหนักเถ้าที่ได้จากการเผาซังข้าวโพดและเหง้ามันสำปะหลังมีปริมาณ % น้ำหนักเถ้า 8.28 และ 2.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.3

ภาพที่ 4.7 ลักษณะเถ้าที่ได้จากการเผา เหง้ามันสำปะหลัง ซังข้าวโพด และฟางข้าวมีสีขาวเทา

ตารางที่ 4.3 น้ำหนักเถ้าก่อนและหลังจากการเผาที่อุณหภูมิ 600 °C

ตัวอย่างวัสดุ	น้ำหนักแห้ง (กรัม)	น้ำหนักเถ้า (กรัม)	% น้ำหนักเถ้า
เหง้ามันสำปะหลัง	492.78	9.86	2.00
ซังข้าวโพด	507.21	42.02	8.28
ฟางข้าว	468.68	84.72	18.07

นำเถ้าที่ได้มาแยกซิลิกา โดยทำให้บริสุทธิ์ด้วยสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ที่ความเข้มข้น 3.0 N ปริมาตร 50 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 100 °C เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ในขั้นตอนนี้จะได้โซเดียมซิลิเกต ทำการกรองแยกตะกอนออกจากสารละลายโซเดียมซิลิเกต ล้างตะกอนด้วยน้ำร้อน แล้วเก็บน้ำล้างตะกอนมารวมกับสารละลายโซเดียมซิลิเกต เติมสารละลายกรดซัลฟิวริกความเข้มข้น 5 N ลงในสารละลายโซเดียมซิลิเกตให้มีพีเอชเท่ากับ 10 ทิ้งไว้ให้เกิดเจล และเติมสารละลายกรดซัลฟิวริกเข้มข้นจนกระทั่งมีพีเอชเท่ากับ 2 ในขั้นตอนนี้จะได้ซิลิคอนไดออกไซด์หรือซิลิคอน จากนั้นนำเติมแอมโมเนียมไฮดรอกไซด์เข้มข้นให้มีพีเอชเท่ากับ 8.5 ตั้งทิ้งไว้ 3 ชั่วโมงครึ่ง แล้วทำการกรอง นำตัวอย่างที่ได้ไปอบที่อุณหภูมิ 120 ℃ เป็นเวลา 18 ชั่วโมง บดตัวอย่างที่ได้และล้างด้วยน้ำจนกระทั่งพีเอชเท่ากับ 7 นำไปอบให้แห้งอีกครั้ง ที่อุณหภูมิ 120 ℃ เป็นเวลา 18 ชั่วโมง (ภาพที่ 4.8) ผลการวิจัยพบว่า ซิลิกาที่แยกได้มีลักษณะเป็นผงสีขาวขุ่น ดังแสดงใน

ภาพที่ 4.9 จากนั้นจึงนำตัวอย่างที่สกัดได้ ไปวิเคราะห์หาปริมาณธาตุที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค Energy Dispersive X-ray Spectrometer (EDX)

ภาพที่ 4.8 การแยกซิลิกาให้บริสุทธิ์

ภาพที่ 4.9 ซิลิกาที่แยกได้มีลักษณะเป็นผงสีขาวขุ่น

เมื่อนำเถ้าที่ได้ไปวิเคราะห์หาปริมาณธาตุที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค Energy Dispersive X-ray Spectrometer (EDX) พบว่า ปริมาณธาตุซิลิคอนไดออกไซด์ (เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก)ในฟางข้าวมีปริมาณมากที่สุด ได้แก่ 8.18±0.31% ส่วนในซังข้าวโพดและเหง้ามันสำปะหลัง ปริมาณธาตุซิลิคอนไดออกไซด์ 7.93±0.26% และ 4.02±0.29 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.4 ดังนั้นฟางข้าวซึ่งมี % น้ำหนักเถ้าและมีปริมาณธาตุซิลิคอนไดออกไซด์สูงสุด จึงมีความเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาพัฒนาเป็นปุ๋ยนาโนซิลิคอน

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ปริมาณธาตุในเถ้าตัวอย่าง ด้วยเทคนิค EDX

ชนิดเถ้าตัวอย่าง	ปริมาณธาตุ (เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก)							
	C	Na	Al	Si	S	K	O	Cl
เหง้ามันสำปะหลัง	2.43±0.76	27.33±0.81	2.95±0.47	4.02±0.29	6.38±0.21	0.27±0.26	31.04±0.66	0.11±0.03
ซังข้าวโพด	4.77 ±0.57	10.62±0.26	2.38±0.24	7.93±0.26	9.77±0.26	0.33±0.26	49.33±0.26	0.14±0.26
ฟางข้าว	7.33±0.26	14.75±0.51	3.50±0.60	8.18±0.31	11.41±0.24	0.42±0.02	54.25±0.28	0.18±0.09

การสังเคราะห์นาโนซิลิคอน

การสังเคราะห์นาโนซิลิคอนจากตัวอย่างฟางข้าว โดยเทคนิครีฟลักซ์ โดยนำซิลิคอนที่ได้มา 100 กรัม มาทำการรีฟลักซ์ด้วยสารละลายกรดไฮโดรคลอริกความเข้มข้น 4 N ปริมาตร 200 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 100 °C เป็นเวลา 4 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำมากรองและล้างด้วยน้ำซ้ำๆ จนกระทั่งมีค่าพีเอชเป็นกลาง นำซิลิกา 50 กรัมที่ได้ผ่านการย่อยด้วยกรดไฮโดรคลอริกแล้ว มาทำการรีฟลักซ์ด้วยสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ความเข้มข้น 2 N ที่อุณหภูมิ 90-100 °C เป็นเวลา 10 ชั่วโมง ปรับพีเอชให้อยู่ในช่วง 7.5-8.5 กรองและล้างด้วยน้ำ ทำการตกตะกอนซ้ำด้วยน้ำร้อน กรอง และอบที่อุณหภูมิ 50 °C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง แล้วนำมาร่อนผ่านตะแกรงขนาด 120 เมช วิเคราะห์นาโนซิลิคอนที่ได้ โดยศึกษาหมู่ฟังก์ชันนัลด้วยเทคนิค FT-IR และศึกษาโครงสร้างจุลภาคด้วยเทคนิค Transmission Electron Microscopy (TEM) ผลการนำผงซิลิกาที่แยกได้จากฟางข้าวไปตรวจสอบหมู่ฟังก์ชันนัลด้วยเทคนิค FTIR พบว่าโครงสร้างโมเลกุลของผงซิลิกาที่แยกได้จากฟางข้าวประกอบด้วยหมู่ฟังก์ชัน Si stretching, Si-O stretching และ O-H stretching อยู่ในโครสร้างโมเลกุล โดยสเปกตรัมซองซิลิกาที่ได้จากฟางข้าว จะแสดง peak ของหมู่ฟังก์ชันทั้งหมด 4 peak โดย peak ที่ 1 มีค่าความถี่ช่วง 3600-3000 cm^{-1} แสดงถึง หมู่ไฮดรอกซิล (O-H stretching) peak ที่ 2 มีค่าความถี่ช่วง 1200-1000 cm^{-1} แสดงถึงหมู่ฟังก์ชัน Si-O stretching ส่วน peak ที่ 3 มีค่าความถี่ 798 cm^{-1} แสดงถึงหมู่ฟังก์ชัน Si stretching ส่วน peak ที่ 4 มีค่าความถี่ 620 cm^{-1} แสดงถึง Si stretching ดังแสดงในภาพที่ 4.10 และผลการศึกษาโครงสร้างจุลภาคด้วยเทคนิค TEM พบว่า อนุภาคนาโนซิลิคอนค่อนข้างจับกลุ่มกันหนาแน่นและมีการกระจายตัวของขนาดรูพรุนที่สม่ำเสมอ ดังแสดงในภาพที่ 4.11

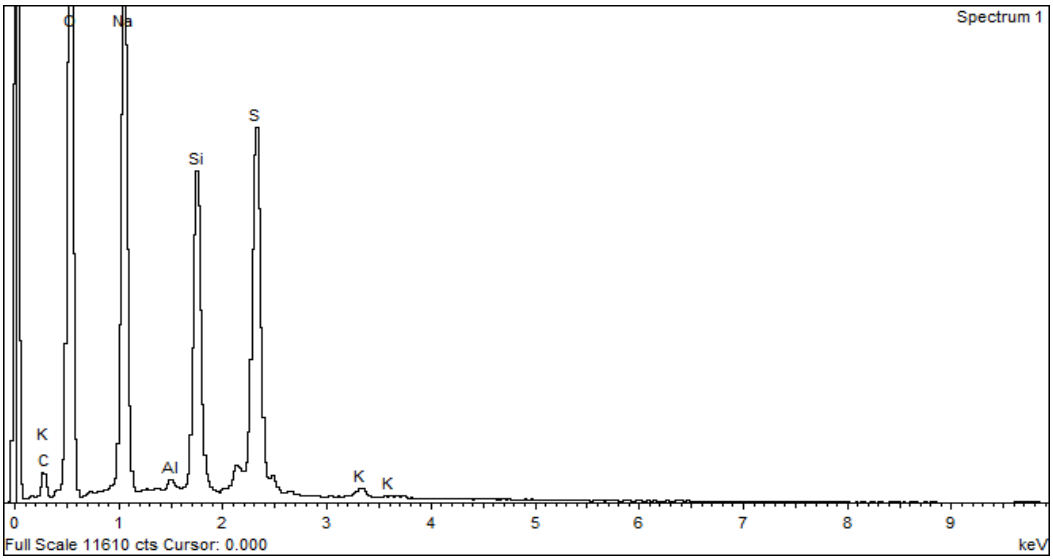

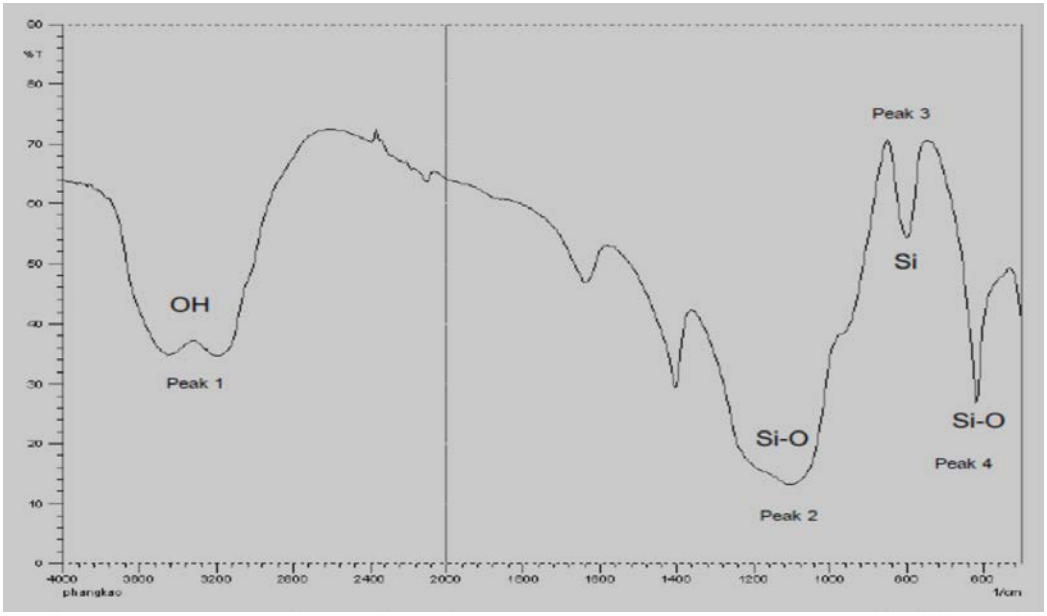

ภาพที่ 4.10 FTIR สเปคตรัมของนาโนซิลิคอนจากตัวอย่างฟางข้าว

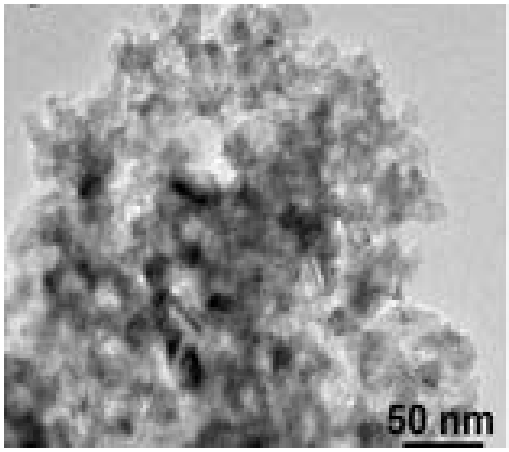

ภาพที่ 4.11 สัณฐานวิทยาของนาโนซิลิกาที่ได้จากฟางข้าว

การทดสอบปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลังของเกษตรกรอาสา

นำปุ๋ยนาโนซิลิคอนที่ผลิตขึ้นในรูปแบบผงแห้ง มาทำการทดสอบในแปลงมันสำปะหลังของเกษตรกรอาสา โดยทดสอบกับมันสำปะหลัง พันธุ์ห้วยบง 80 (ภาพที่ 4.8) โดยการวางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design: CRD) จำนวน 4 ซ้ำ และจำนวน 4 ตำรับการทดลอง คือ

ตำรับที่ 1 ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนอัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T1)

ตำรับที่ 2 ใส่ปุ๋ย N P K อัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T2)

ตำรับที่ 3 ตำรับควบคุม (control) ไม่ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลัง (T3)

ทำการศึกษาผลของปุ๋ยนาโนซิลิคอนต่อการเติบโตของมันสำปะหลัง ปัจจัยทางด้านกายภาพที่มีผลต่อคุณสมบัติของปุ๋ยนาโนซิลิคอนและการเติบโตของมันสำปะหลัง และความรุนแรงของการทำลายโดยศัตรูพืชมันสำปะหลังในแปลงทดลอง

ภาพที่ 4.12 การทดสอบปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลังของเกษตรกรอาสา

1. การเจริญเติบโต และผลผลิตมันสำปะหลัง

1.1 ความสูงต้นมันสำปะหลัง

1) ฤดูปลูกต้นฝน 2558 พบว่าการเปรียบเทียบตำรับการทดลองทั้ง 3 ตำรับการทดลอง คือ ตำรับที่ 1 ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนอัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T_1) ตำรับที่ 2 ใส่ปุ๋ย N P K อัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T_2) และตำรับที่ 3 ตำรับควบคุม (control) ไม่ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลัง (T_3) พบว่ามีผลทำให้ความสูงของต้นมันสำปะหลังพันธุ์ ห้วยบง 80 เมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ 6, 8 และ 10 เดือนหลังปลูก มีความสูงเพิ่มขึ้นทุกตำรับการทดลอง ดังตารางที่ 4.2 โดยพบว่า การใส่ปุ๋ยนาโนซิลิกาอัตรา 50 กิโลกรัม ทำให้ความสูงของต้นมันสำปะหลังสูงสุดทุกระยะการเจริญเติบโต คือ 80.5, 111.2 และ 149.9 เซนติเมตร ตามลำดับ เมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ 10 เดือน หลังปลูก พบว่า การใส่ปุ๋ยเคมีในตำรับควบคุมให้ความสูงของต้นต่ำสุด เท่ากับ 117.8 เซนติเมตร แต่ทั้งนี้มีความสูงใกล้เคียงกับการใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใส่ปุ๋ยเคมีแบบเกษตรกรในพื้นที่ ที่ให้ความสูงเท่ากับ 129.5 และ 149.9 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความสูง และผลผลิตมันสำปะหลังต้นฤดูฝน 2558

ตำรับการทดลอง	ความสูงของต้นสำปะหลัง หลังปลูก (เซนติเมตร)		
	6 เดือน	**8 เดือน**	**10 เดือน**
T1	80.5	111.2	149.9
T2	65.3	82.4	129.5
T3	61.9	73.6	117.8
รวม	69.23	89.07	132.4

1.2 ผลผลิตมันสำปะหลัง

ผลผลิตมันสำปะหลังฤดูปลูกต้นฤดูฝน 2558 พบว่า น้ำหนักผลผลิตของมันสำปะหลังที่ปลูกโดยตำรับการทดลองต่างกัน แสดงไว้ในตารางที่ 4.3 จากการทดลอง พบว่า ตำรับที่ 2 ใส่ปุ๋ย N P K อัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T2) ให้น้ำหนักผลผลิตของมันสำปะหลังสูงสุด คือ 6,860.74 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ ตำรับที่ 1 ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอน อัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T1) เท่ากับ 4,990.0 และตำรับที่ 3 ตำรับควบคุม (control) ไม่ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลัง (T3) เท่ากับ 4,237.0กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ

1.3 เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)

ผลผลิตมันสำปะหลังฤดูปลูกต้นฤดูฝน 2558 เปอร์เซ็นต์แป้งของมันสำปะหลังที่ปลูกโดยตำรับการทดลองต่างกัน มีผลต่อเปอร์เซ็นต์แป้งของมันสำปะหลัง แสดงไว้ในตารางที่ 4.4 พบว่า ตำรับที่ 1 ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนอัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T1) มีแนวโน้มให้เปอร์เซ็นต์แป้งของหัวมันสำปะหลังสูงสุด คือ 23.6 % รองลงมาคือตำรับที่ 1 ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนอัตรา 50 กิโลกรัม ในแปลงมันสำปะหลัง (T1) และ ตำรับที่ 3 ตำรับควบคุม (control) ไม่ใส่ปุ๋ยนาโนซิลิคอนในแปลงมันสำปะหลัง (T3) ให้เปอร์เซ็นต์แป้ง เท่ากับ 22.5 และ 22.4 % ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลผลิตมันและเปอร์เซ็นต์แป้งสำปะหลังต้นฤดูฝน 2558

ตำรับการทดลอง	น้ำหนักผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)
T1	4,999.0[b]	23.6[b]
T2	6,860.74[c]	22.5[a]
T3	4,237.0[a]	22.4[a]
รวม	5,365.58	22.83

หมายเหตุ : abc คือความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ภูมิอากาศในพื้นที่แปลงทดลองมันสำปะหลัง

2.1 ปริมาณและการกระจายของฝน

ปริมาณน้ำฝนตลอดช่วงปลูกมันสำปะหลังต้นฤดูฝน ปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีฝนตกตลอดช่วงการปลูกทดลองตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 โดยช่วงเดือนกันยายน มีปริมาณน้ำฝนสูงสุด 90 มิลลิเมตร ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม ไม่มีฝนและมีฝนตกอีกครั้งเล็กน้อยในช่วงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 โดยแปลงทดลองมันสำปะหลังเริ่มเข้าสู่ภาวะฝนแล้ง ในช่วงปลายเดือนมกราคมถึงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 หลังจากนั้น ปริมาณน้ำฝนจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากเข้าสู่ช่วงฤดูฝนอีกครั้งหนึ่ง เป็นสภาวะปกติของปริมาณและการกระจายของฝนในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2.2 อุณหภูมิของอากาศ

ผลการตรวจวัดอุณหภูมิของอากาศบริเวณแปลงปลูกมันสำปะหลังต้นฤดูฝน ปี พ.ศ. 2558 ปรากฏว่า อุณหภูมิสูงสุดที่วัดได้ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 มีค่าเฉลี่ย 43 °C และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดฤดูกาลปลูกมันสำปะหลัง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 25 – 43 °C ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2558 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นสภาวะอุณหภูมิปกติของอากาศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอุณหภูมิสูงในฤดูร้อนและร้อนจัดเวลากลางวัน

2.3 ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศ

ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศตลอดช่วงฤดูปลูกมันสำปะหลังต้นฤดูฝน ปี พ.ศ. 2558 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558 และมีค่าเฉลี่ยตลอดระยะเวลาการปลูกมันสำปะหลังทั้งฤดูกาลปลูก ระหว่าง 50 – 90 % ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน

สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยความชื้นสัมพัทธ์จะเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าสูงขึ้นหรือต่ำลงค่อนข้างเร็วในแต่ละวัน เนื่องจากลักษณะของพื้นที่เป็นที่ราบลอนคลื่นและมีลมแรง

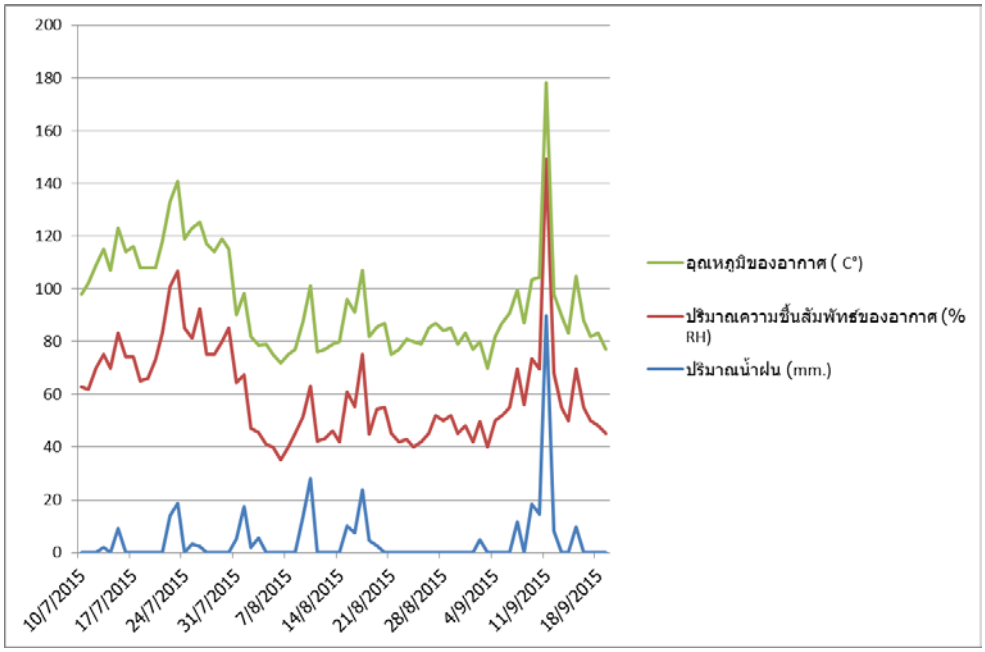

ภาพที่ 4.12 ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพันธ์ ต้นฤดูฝน

3. การวัดความรุนแรงของการทำลายโดยศัตรูพืชมันสำปะหลังในแปลงทดลอง

จากการสำรวจตลอดระยะเวลาปลูกในแปลงทดลอง ไม่พบการทำลายของศัตรูพืชในแปลงมันสำปะหลัง ซึ่งอาจเกิดจากฤดูกาลและมันสำปะหลังได้รับน้ำในปริมาณที่เพียงพอ จึงทำให้ไม่มีการระบาดและการทำลายของศัตรูพืช